SVOBODA — СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 174. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 12, 1991. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 12-го ВЕРЕСНЯ 1991 Ч. 174. РІК XCVIII.

Делеґація України відвідала Польщу

Варшава (УНІАР). — У понеділок, 9-го вересня, тут завершилася офіційна візита до Польщі міністра закордонних справ України Анатолія Зленка, міністра екології України Юрія Щербака та голови комісії міжнародних справ ВР України Дмитра Павличка.

Візита відбулася на офіційне запрошення міністра закордонних справ Польщі Кшистофа Кубішевського. Підписано консульську угоду, обговорено важливі питання суспільного життя, вироблено домовлення про встановлення дипломатичних відносин на рівні спеціяльних представників, підписано документ про введення посади спеціяльного посланця уряду Польщі в Україні та уряду України у Польщі.

Переговори торкалися також питання української меншини в Польщі та польської в Україні. Як заявив міністер А. Зленко, українська делеґація привезла до Польщі проєкт договору про дружбу, добросусідство і співробітництво. Представники української делеґації вручили листа президентові Польщі Лехові Валенсі від голови ВР України Леоніда Кравчука зі запрошенням відвідати Київ з офіційною візитою. Питання про визнання Польщею незалежної України розглядатиметься у недалекому майбутньому.

Українська делеґація мала також зустріч з керівництвом Об'єднання Українців у Польщі.

Призначено постійного представника України в РСФСР

Київ (УНІАР). — Тут в четвер, 5-го вересня Президія Верховної Ради України згідно з угодою між Україною та Росією призначила постійним повноважним представником України в Російської Федерації народного депутата України Володимира Крижанівського. Місцем постійного представництва визначено Москву.

У Києві 3-го вересня закінчила працю сесія Київської Міської Ради. Як повідомив депутат Анатолій Погрібний, всі питання, на які раніше витрачалося багато часу, тепер вирішуються за мінімальний час. І так вирішено питання про вибори посадника Києва, які відбудуться у грудні (нині обов'язки голови Міськради виконує Олександер Мусієнко). Колишнього голову Міськради Малишовського усунено з посади. Крім того вирішено питання щодо протесту, внесеного прокурором міста Шевченком на рішення Міськради про демонтаж пам'ятника Ленінові на Площі Незалежності, яке, на його думку, незаконне. Протест відхилено.

Як повідомив 4-го серпня голова Комісії Київради з розслідування діяльности посадових осіб під час заколоту Василь Мірошниченко, комісія з'ясувала, що діяльність деяких відповідальних осіб, під час подій 19-21 серпня, була направлена на підтримку дій ДКНС. Так, зокрема, виконуючий обов'язки голови виконкому Жовтневого Райради Києва Підмогильний, генеральний директор науково-виробничого об'єднання „Сатурн" Гусанов, начальник УВС на транспорті Південно-Західної залізниці Шевалдін 19 серпня видали розпорядження, щодо забезпечення виконання постанови ДКНС.

Інформаґенція „Республіка" має у розпорядженні тексти секретних шифротелеграм, направлених 19-го серпня з КГБ СССР до КГБ УССР, де даються вказівки „Вжити заходи щодо забезпечення режиму надзвичайного стану" та йдеться про приведення частин КГБ до стану підвищеної бойової готовности.

XX ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД

Союзівка. — **Тут в суботу і неділю, 5—6-го жовтня, відбуватиметься XX Крайовий пластовий з'їзд ЗСА. Реєстрація учасників почнеться у п'ятницю, 4-го жовтня о год. 7-ій вечора і продовжиться у суботу, 5-го жовтня від 8-ої до 10-ої год. ранку. Відкриття з'їзду відбудеться 5-го жовтня о год. 10-ій ранку.**

Почалося офіційне висунення кандидатів на президента України

Київ (ПС УРП). — Тут 7-го вересня в комісії виборів президента України відбулася реєстрація кандидатів. Від громадських організацій висунуто шість осіб, це 23 кандидати виставили свої кандидатури самі.

Передбачається кілька етапів елімінування кандидатів на сесії Верховної Ради.

Голову Верховної Ради України Леоніда Кравчука висунув колгосп ім. Ілліча з Вінницької области. Як уже повідомлялося, від Української Республіканської Партії висунено кандидатуру Левка Лук'яненка; від Руху та населення Галичини запропоновано Вячеслава Чорновола; серед кандидатів є також лідер Народної Ради, академік Ігор Юхновський; від Демократичної Партії України висунено Володимира Пилипчука; від Народної Партії України кандидатом став Леопольд Табурянський.

У будинку Руху 7-го вересня відбулася Рада Спілки Українських Студентів. Присутні грунтовно проаналізували політичну ситуацію в Україні та намітили завдання студентського руху в сучасних умовах. На порядку денному стояло також питання майбутніх виборів президента України. Після обговорення різних кандидатур, переважною більшістю голосів вирішено висунути претендентом в кандидати на президента України народного депутата Л. Лук'яненка. Основним арґументом за Л. Лук'яненка стала його життєва позиція та незмінність поглядів, не зважаючи на концтабори і тортури, а також популярність в Україні та за її межами. Члени Ради вирішили, що СУС докладе максимальних зусиль в передвиборній кампанії і зробить усе можливе, щоб Л. Лук'яненко був обраний президентом України. Рада також розглянула питання референдуму на підтвердження незалежности України. В прийнятій резолюції відзначено за доцільне висунути одного кандидата в президенти України від демократичних сил.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ В КЕРГОНКСОНІ

Кергонксон, Н. Й. — Традиційний Український День відбудеться тут у неділю, 15-го вересня, на оселі УНС Союзівці, о год. 12-ій полудня. В програмі: виставка народного мистецтва, показ малювання писанок, льотерія, несподіванки, мистецька програма, українські страви.

Американська преса прислуховується до опінії українців

Джерзі Сіті, Н. Дж. — У зв'язку з останніми подіями в СССР, а також в Україні, американська преса шукає опінії серед українців та поміщує її з відповідними коментарями.

І так в Ілліной у газеті „ДеКальб Кронікл" з 29-го серпня появилася розмова з д-ром Мироном Куропасем, що живе в цьому місті, в якій він висловлює свою радість з приводу проголошення Україною незалежности, але також гостро критикує Президента ЗСА за його виступ у Києві. Фред Людвіґ, який переводив розмову, підкреслює, що д-р М. Куропась є не лише учителем у місцевій школі, але також він колишній дорадник президента Джералда Форда. В суботу, 31-го серпня, д-р М. Куропась дав інтерв'ю щоденникові „Рокфорд Реджістер Стар", в якому критикує американських репортерів, які у цих вагомих днях зосередилися лише на Москві, а по мачушиному ставляться до безпосередніх контактів з Києвом чи прибалтійськими країнами. Він уважає, що договір поміж республіками це тимчасова форма порозуміння, бо Україна як могла швидше мусить покинути зв'язок з Росією. Він здає собі справу, що початок нової ери в Україні буде дуже важкий, але вірить, що до 10 років Україна буде великою потугою. Д-р М. Куропась висказує свої думки на тему економічної допомоги ЗСА і передбачає, що М. Горбачов до року уступить зі свого місця президента СССР.

В газеті „Рекорд" в Ню Джерзі з 27-го серпня члени редакції поставили питання відносно перемін відомим громадським діячам Ярославові Федунові з Пассейку та Володимирові Соханові, головному секретареві УНС, що живе у Джерзі Сіті. При тому репортаж прикрашений великою світлиною В. Сохана на тлі афіші з портретом Т. Шевченка і питанням: „Чи твої діти говорять українською мовою?", та з вясненням, що В. Сохан з родиною втекли з України у 1944 році, але він відвідував Україну минулого року і тепер плянує це робити частіше.

У розмові з репортерами В. Сохан розказав про свої переживання в часі Другої світової війни, утечу з-під совєтської окупації і про радість з приводу скінчення

(Закінчення на стор. 3)

ПОЧАТОК ЗАЙНЯТЬ ПЛАСТОВОЇ СТАНИЦІ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Пластова Станиця в Ню Йорку повідомляє, що зайняття розпочнуться в суботу, 14-го вересня, о год. 1:30 по полудні спільною збіркою в Пластовому Домі, 144 Друга авеню. Пластунам слід прийти в пластовому однострої. Вписи дітей до Пласту відбуватимуться кожної суботи в вересні та жовтні від год. 12-ої дня до 2-ої по полудні, починаючи з 14-го вересня.

„Міс Союзівка" завжди усміхається...

Софійка Ільчишин, усміхнена, в редакції щоденника.

Джерзі Сіті, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Не кожному трапляється така можливість мати „Міс Союзівку" 1991 рік просто ось за стіною нашої редакції і тим без найменших труднощів просити її про інтерв'ю, **в часі, який нам відповідає, а не в часі, який догідний тим усім несподіваним гостям, які тепер заходять до редакції доволі часто** та й бажають, щоб інтерв'ю з ними появилося негайно.

Недавно обрана „Міс Союзівка" Софія Ільчишин завідує адміністрацією Видавництва „Свобода" і ми бачимо її кожного дня та вже довго перед її вибором на Союзівці мали нагоду подивляти її постійний чарівний усміх. Здається він ніколи не сходить з її личка, а вже тепер зокрема, коли вона здобула таку почесть.

— Яке у вас, Софійко тепер почуття після вибору? — питаємо.

— Почуття в мене чудове, але це не все. Я хочу справді гідно виконувати свої обов'язки „Міс Союзівки" та бути представницею усіх молодих українських людей. Я хотіла б, щоб ролю „Міс Союзівки" розуміли справді поважно і щоб мені дали можливість у тому році брати якнайбільше участь у житті української громади в ЗСА. Про це мене між іншим, питали в часі інтерв'ю перед вибором, але я завжди в цій громаді була, бо так мене виховали мої батьки.

— Ми знаємо, що ви переселися до Ню Йорку з Клівленду, де помагали батькові у підприємстві „Дністер", що він веде. Здасться ви і до сьогодні це у вільному часі робите.

— Так, я дуже поважаю батька за його працю. Він досі вже випустив 280 різних карток з українською тематикою і тим зробив великий вклад в українське життя. Але мої батьки від малку виховували нас на свідомих українок, бо мусите знати, що у нас в родині чотири сестри: Віра, Надія, Любов і Софія. Але щойно в Україні я зрозуміла чому вони це робили.

— Значить ви вже пережили зустріч з Україною?

— Так, минулого року літом. Ви не уявляєте, яке це було для мене пережиття, — і тут очі Софійки блеснули ще більше, а усміх поширюється по цілому обличчі.— Я не можу вам описати цього почуття, як я пішла на цвинтар, де поховані дідо і баба по стороні мого батька, там я відчула, що це моя справжня батьківщина, а 20 років я ж не знала України.

— Ви напевно маєте там багато родини. Чи плянуєте ще раз відвідати їх?

— Розуміється. Я тримаю з родиною тісний зв'язок, хочу якнайскорше знову їх відвідати і уважаю, що усі молоді українці із діяспори повинні туди їхати. Це просто неймовірне почуття. Мені здавалося, що я там народилася і ду-

(Закінчення на стор. 3)

Президент Грузії відкидає всяку форму союзу

Тбілісі, Грузія. — Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Крег Р. Вітні інформує у числі з 9-го вересня із столиці Грузії Тбілісі, що тамошній президент Звіяд К. Гамсахурдія, колишній довголітній в'язень і дисидент, який, використовуючи змінну ситуацію зумів вивести республіку на шлях самостійности, хоч ще не признаної московським захитаним „центром" і західніми державами, відкидає в всяку форму союзу і не хоче мати нічого спільного, ані з диктаторською, ані з демократичною Росією.

Таке його становище змінило його президентську позицію серед грузинського народу в республіці і в діяспорі, головно там, де знаходяться скупчення грузинів, колишніх і теперішніх вихідців з СССР.

Грузія, заявив Гамсахурдія кореспондентам, десятиліттями чекала на нагоду вийти з-під контролі комуно-московських імперіялістів, які нищили грузинський народ фізично, користувалися працею рук поневоленого народу, вивозили до Росії не тільки добрива, але також противників комуністичного режиму, які працювали на них у розбудованих ҐУЛагах. „Нашим завданням тепер, — сказав президент Грузії, — є домогтися визнання Грузії іншими вільними державами світу, а також співпрацювати з колишніми республіками СССР, які вже вспіли проголосити свою державну незалежність від Москви і поволі, але систематично починають розбудовувати свою державну систему в усіх ділянках". Він додав, що теперішню Грузію можуть взяти тільки фізичною силою війська, але, як показали московські події, імперіялісти всяких мастей вже не можуть розраховувати на силу і льояльність війська та колись всесильного КҐБ, злочинної організації, яка була співчасником заговору проти конституційного уряду.

У зв'язку із самостійницькими аспіраціями, Грузія, а також інші економічно слабо розвинені республіки, опинилися на краю пропасти економічної руїни, бо донедавна центральний уряд в Москві блькокував всякі достави продуктів першої потреби до Грузії, подібно, як він це робив у випадку Прибалтики. Минулого тижня уряд Грузії заборонив вивіз з республіки харчових продуктів, зокрема м'яса, молока і молочних продуктів, ярини, дерева і готового будівельного матеріялу та багатьох інших товарів в зв'язку з гострим браком товарів для місцевого населення.

Покищо тільки Румунія визнала незалежність Грузії, але уряд Гамсахурдії старається, щоб республіку визнали також інші східньоевропейські держави, колишні сателіти Москви, які найкраще розуміють, що значить бути в неволі і під стислою контролею централізованого уряду в Кремлі і КҐБ.

Його економічна політика, зокрема приватизація землі й дрібних підприємств та податкова реформа, повинні допомогти Грузії вийти з трудної ситуації, у якій опинилася республіка в більшості через совєтське „ембарґо". Очевидно, не все населення Грузії розуміє належно ситуацію і в столиці часто відбуваються антиурядові демонстрації з вимогою резиґнації Гамсахурдії.

МАКЕДОНІЯ СВЯТКУЄ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ХОРВАТІЯ ДАЛІ ВОЮЄ

Белґрад. — Як повідомляє агентство Ассошієйтед Пресс з Белґраду, у вівторок, 10-го вересня, стало відомо, що не менше 75 відсотків македонців проголосували за те, щоб їх республіка ввійшла до складу нової конфедерації суверенних юґославських держав.

У референдумі взяло участь близько 1,4 мільйона осіб. Населення республіки становить 1,9 мільйона. Албанська меншина бойкотувала референдум, побоюючись, що нові власті республіки можуть вдатися до дискримінаційної політики щодо албанців.

Ця позиція албанців ґрунтується на давніх передбаченнях, що у випадку нового переділу на Балканах їх багатонаціональна республіка може бути поділена між Болгарією, Грецією і Сербією. Однак Болгарія вже заявила, що є готова визнати суверенітет своїх західніх сусідів.

Тим часом продовжуються жорстокі бої між сербами і хорватами. Сербські партизани при підтримці армії, обстріляли з гармат міста Осієк і Костайницю, які перебувають у руках хорватів. Серби запевнили, що протягом найближчих днів відвоюють ці міста.

В понеділок, 9-го вересня, міністерство внутрішніх справ Хорватії оголосило комендантську годину в 29 округах республіки, однак цей крок ситуації не поліпшив. Бої продовжуються нав іть у тих районах, де перебувають спостерігачі зі складу комісії Европейської спільноти, метою яких є досягнення припинення вогню.

Чимало західніх аналітиків вважають, що Хорватія не є спроможна дати рішучу відсіч сербським четникам, які контролюють вже більше ніж п'яту частину території республіки.

Воєнні дії в Хорватії викликають стурбованість в сусідній Боснії і Герцоговині, тут боються поширення напруженности на свою територію, населену представниками різних національностей і віросповідань.

У неділю, 8-го вересня, група мусулман з боснійського сесла Босанска Крупа захопила керівника сербських четників Мілана Мартича. Боснійська поліція врятувала Мартича від розправи чатовпу, однак ще невідомо, чи передадуть його хорватським властям, які домагаються його арешту і суду над ним.

У СВІТІ

В РОСІЙСЬКІЙ ТЕЛЕВІЗІЙНІЙ програмі „Ранок" дружина покійного академіка Сахарова Єлена Боннер застерегла керівництво Росії і особисто президента Бориса Єльцина від спроб вияву великодержавного диктату стосовно республік, які стали на шлях виходу зі складу СССР.

КАНЦЕЛЯРІЯ ООН повідомила в понеділок, 9-го вересня, що має інформацію про „поважні бої" минулої неділі між урядовими військами Іраку і курдськими повстанцями.

КОЛИШНІЙ ПОМІЧНИК президента Михайла Горбачова Александер Яковлєв приїхав у вівторок, 10-го вересня, до Німеччини просити економічної допомоги для Совєтського Союзу.

ПРЕЗИДЕНТОМ АЗЕРБАЙДЖАНУ обрано Аяза Муталібова. Про це повідомила в понеділок, 9-го вересня, центральна совєтська телевізія в репортажі з Баку.

МОСКОВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ БАЧИТЬ ЗАГРОЗУ НЕ В КОМУНІЗМІ, А В „ЗЛІСНОМУ НАЦІОНАЛІЗМІ"

Москва. — У другому дні нарад гуманітарної конференції для справ безпеки і співробітництва в Европі, делеґації 38-ох держав, 35 давніших і три прибалтійські, слухали звідомлень поодиноких представників европейської спільноти і застановлялися над ситуацією, яка витворилась після перевороту в Москві у висліді чого Комуністична партія Совєтського Союзу втратила вплив на політику, а структура московської імперії почала захитуватися.

Очевидно, тимчасовий президент СССР Михаїл Горбачов, який виступив у першому дні конференції з довшим привітальним словом, постарався в деталях поінформувати представників західніх держав, про загрозу, яка існувала під час путчу і створити таку атмосферу, щоб звити страх західньої спільноти перед комунізмом, бо, мовляв, головним ворогом СССР і світу є тепер „слісниві націоналістичні рухи, які постали на тлі розпаду колишньої комуністичної імперії".

В тому ж дусі говорив другий московський імперіяліст, недавно найменований на пост міністра закордонних справ Борис Панкін під час окремої зустрічі з представниками европейської спільноти де йшла мова про прийняття в цю спільноту трьох прибалтійських держав: Литви, Латвії і Естонії. Ані один московський шовініст, який мав нагоду виступати на пленарній сесії конференції чи розмовляти з делеґаціями в кулуарах московського палацу, не згадав про інші республіки, які вміжчасі проголосили свою державну незалежність, а навпаки, Москва постаралася привезти до Москви бабушок-осетинів, які постраждали від „режиму" президента Грузії Звіяда К. Гамсахурдії, колишнього політв'язня комуністичного режиму дисидента і грузинського націоналіста, якого московські пропаґандисти намагалися представити, як представника „злісного і небезпечного націоналізму". Одним словом, кажуть політичні спостерігачі, прихильникам збереження нової московської імперії вдалося частинно відхилити увагу країн вільного світу від проблем республік, які в більшості проголосили незалежність, а натомість звернути їхню увагу на небезпеку міжнаціональних конфліктів, загрозу від атомової зброї, якщо вона не буде під контролею „центрального уряду" в Москві масової еміґрації тощо.

Другим приціл М. Горбачова була економічна допомога Заходу для ССР, яка, на його думку й думку багатьох інших імперіялістів, може допомогти їм зберегти імперію вкупі. Чимало західніх розумних аналітиків натякають, що власне для цього потрібно було Горбачову створення тимчасової влади, яка складається з президента (тобто його особи) і представників 10-ох республік, щоб на конференції для справ безпеки і співробітництва в Европі робити враження, що в дійсності існують всякі вигляди на дальше існування Союзу в майбутньому і допомогу Заходу треба подавати для СССР в централізованій формі, бо „нам більше видно кому потрібно більше, а кому менше". Виглядає, що московські імперіялісти навіть гуманітарну допомогу Заходу хочуть використати для своїх прихованих імперіялістичних цілей.

У другому дні нарад делеґати обговорювали також конфлікти в Юґославії, зокрема в Хорватії, проблему контролі нуклеарної зброї в неісную чому Совєтському Союзі. Один з найвних делеґатів в захопленні навіть заявив, що повернення до системи диктатури в Москві є виключене, а міністер закордонних справ Німеччини Ганс Дітріх Генщер запропонував, щоб европейська спільнота перебрала на себе контролю над національними конфліктами у світі і створила комісію, яка висилала б своїх представників до республік СССР, зі згодою, або без їхньої згоди.

Виглядає, кажуть західні спостерігачі, що „чарівник у закордонній політиці" М. Горбачов, в нічому не змінився.

Американський експерт доповідатиме про банківництво в Україні

Ню Йорк. — З Української Вільної Академії Наук повідомляють, що неділя (15-го вересня) сесія її дводенної конференції, почнеться в 12-ій годині дня тут в Українському Інституті Америки, 2 Схід, 79-та вулиця, доповідь д-ра Ендрю Ф. Бріммера на тему: „Як побудувати ефективну банківську і кредитну систему незалежної України".

Д-р Бріммер є одним з найвизначніших фахівців в банківських і фінансових справах в Америці, 8 і півроку працював як член американської Ради валютних резерв, має докторат з економічних і фінансових наук з Гарвардського університету, і 22 почесних докторатів з різних університетів в Америці і за кордоном.

В АМЕРИЦІ

СЛІДКУЮЧИ ЗА ПОДІЯМИ у Філіппінах з приводу підписання нового договору в справі дальшого існування американської морської бази в Субійській затоці, Уряд президента Джорджа Буша попередив, що свого становища не змінить, коли дійдеть про точки договору. Крім цього підкреслено, що Філіппіни втратять 400 міл. дол. річно, які ЗСА платять за винайм, а також приходи з продажу товарів американським воякам, які стаціонують на базі. Президент Дж. Буш заявив кореспондентам у Білому Домі, що ЗСА дали Філіппінам найкращі можливості і не є готові в ніякому разі їх міняти. Вашингтон не закрив дверей перед дальшими переговорами, але жодних змін у договорі не передбачає. Натомість ЗСА є готові зовсім покинути цю базу, ба що більше, вже почали переговори з іншими країнами Південносхідної Азії в цій справі.

У БОСТОНІ ПОСАДНИК Реймонд Флинн, який рівночасно є головою Конференції посадників ЗСА, запросив майбутніх президентських кандидатів виступити на ширшому з'їзду у Вашінгтоні в січні наступного року. В листі-повідомленні до своїх колеґ — американських посадників Р. Флинн говорить і про запрошення президента Джорджа Буша, щоби він також виступив перед зібраними. Темою виступів має бути справа міських проблем і знайдення засобів їх розв'язки. Поки що не було жодних коментарів у цій справі з Білого Дому. Одначе Р Флинн зовсім відкрито заявив, що, будучи головою вищезгаданої організації, він хоче почути думки майбутніх кандидатів про ці питання, пов'язані з більшими та меншими містами країни.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті з дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Небезпечна гра Шаміра

Пригадаймо деякі факти для кращого зрозуміння проблеми: Коли у 1948 році Ізраїль проголосив на території Палестини свою державність — около мільйона арабів втекли відтіль, бо сусідні арабські держави негайно розпочали війну. У міжчасі кількість отих втікачів-арабів, названих тепер палестинцями зросло до яких трьох мільйонів душ. Вони поселені головно в Йорданії, але й в інших арабських державах. У третій з черги війні у 1967 році Ізраїль захопив Східній Єрусалим, правобережжя Йордану, смугу Ґази й верхів'я Ґоляна, коштом Йорданії та Іраку. Від того часу нема спокою у тому районі Близького Сходу.

Палестинці, зорганізовані у Визвольній Палестинській Організації (ПВО) під головуванням Ясіра Арафата переводили проти Ізраїля терористичні атаки, на які Ізраїль відповідав відплатними збройними діями за принципом „зуб за зуб" та колективної відповідальности, як і застосовував супроти поверх мільйона арабів, автохтонів, які становлять національну меншину, суворий окупантський режим. Від яких двох років ці араби переводять бурхливі демонстрації, жорстоко здавлювані ізраїльською поліцією і військом.

Війна проти Іраку заактуалізувала проблему палестинців. Саддам Гуссейн казав правду, закидаючи Америці двоякий підхід: збройну оборону окупованого Іраком Кувайту та водночас толерування окупації арабських земель Ізраїлем. Уже за президентури Роналда Реґена Америка зрозуміла потребу покращання взаємин з тими арабськими країнами, які зорієнтовані на Захід. Коли у конфлікті з Іраком різні арабські країни приєдналися до 28-членної міжнародної коаліції під проводом Америки — не можна було дальше мовчати. Після закінчення війни проти Іраку президент Джордж Буш повів акцію за скликання міжнародної конференції, яка завела би мир на Близькому Сході. Переговори у цій справі з Ізраїлем і арабськими лідерами йшли як по груді. Крім одного Єгипту, який у 1979 році заключив з Ізраїлем секретний мир, ні одна арабська держава Ізраїля, не визнала. Такий стан існує по нинішній день. Державний секретар Джеймс Бейкер, адвокат за фахом, їздив у цій справі десять разів до Ізраїля та арабських країн. Араби хотіли переговорювати з Ізраїлем тільки за посередництвом Америки, Ізраїль погоджувався тільки на безпосередні переговори попередженi визнанням Ізраїля. Спершу президент Буш наполягав, щоб мирову посередницьку акцію вели Об'єднані Нації, Ізраїль рішуче спротивився. Перелом стався, коли Сирія і за нею всі інші арабські країни погодилися на міжнародну конференцію під формальним спонсорством ЗСА і СССР. Пропозицію Сирії, що вона визнає Ізраїль, якщо він зверне Сирії окуповане верхів'я Голяна — Ізраїль змісця відкинув.

Від червня минулого року прем'єром Ізраїля є Їцак Шамір, голова крайньої націоналістичної партії Лікуд. Він постійно займав непримиримe становище, відкидаючи концепцію „мир в заміну за окуповані арабські землі". Всупереч виразному становищу Америки — Шамір засновує щораз нові ізраїльські колонії на окупованих землях. Але під тиском одначе від Америки й европейського Заходу, як і від СССР, він погодився на переведення у жовтні ц.р. Міжнародної конференції під спонсорством Америки і СССР (якщо взагалі існуватиме ще СССР). Аж ось у минулому тижні Шамір заскочив світ новим викрутом, ізраїльський амбасадор у Вашінґтоні передав ноту з „просьбою", щоб Америка ґарантувала банкову позичку на 10 більйонів долярів. Президент Буш заявив, що поручає Конґресові відкласти цю справу на три місяці, поки відбудеться мирова конференція. Але демократичний Конґрес використовує кожну нагоду, щоби підірвати престиж Буша. Якщо ЗСА погодились би на проєкт Шаміра — матимуть проти себе ввесь арабський світ. Якщо відмовить — Шамір може відкликати свою згоду на участь у заплянованій конференції. Ізраїль залежний фінансово від Америки і в Конґресі існує велике ізраїльське „лаббі", — адвокати, які штовхають демократичний Конґрес до ведення проізраїльської політики. Вся та гра Шаміра може скінчитися для нього сумно, бо Ізраїль — це таки карлик супроти Америки й арабського світу.

Іван Головінський

УКРАЇНА ПЕРЕСТУПИЛА РУБІКОН

У суботу, 24-го серпня Україна недвозначно заявила перед цілим світом, що її доля у її власних руках, що вона хоче бути господарем власних дібр, що відсьогодні буде „в своїй хаті своя правда і сила і воля". Проголошення незалежности, своїм змістом і формою без сумнівно можна порівняти до переломових дат нашої історії, проголошення Незалежности Четвертим Універсалом 22-го січня 1918 року і Соборности Земель України 22-го січня 1919 року. Звернім увагу, що в акті проголошення незалежности виразно говориться про „Незалежність України та створення самостійної української держави — України". Це проголошення в основному різниться цим від деклярації суверенітету із 16-го липня, 1919 року, що тут зривається докорінно із традицією „Радянської України".

Невідомо, які ще будуть труднощі і перешкоди в майбутньому, одно є певне, що і правно і фактично Україна є незалежною державою. Цю незалежність ще треба скріпити і розбудувати. У цій статті бажаю розглянути коротко три питання, котрі виринуть перед нами вже в недалекому майбутньому. Тут маю на думці: визнання незалежности України іншими державами, успішне переведення всенародного плебісциту, вибір президента держави. Щоб завершити успішно згадані завдання потрібно нам мати в першу чергу таку психологічну настанову, котра могла б посилювати в нас потрібне виррозуміння, співпрацю і єдність. Ідея української соборної самостійної держави є такою взнеслою і вимагає таких зусиль, що кожний, хто бажає для неї працювати, повинен мати цю нагоду. Ми мусимо відкинути усі релігійні, політичні, світоглядові чи ідеологічні різниці. Єдиним мірилом мусить бути праця для скріплення нашої держави, як найвищого суспільно- політичного твору на землі. Рівночасно, радіючи цим днем, ми повинні зважди пам'ятати про тих, котрі в 1940 і 1950 роках своєю жертвою і витривалістю в рядах УПА, в тайґах Сибіру, копальнях Воркути чи пісках Казахстану клали підвалини у цей сьогодні небувалий день. В обличчі страждань нашої нації цілими десятиліттями, забудьмо про поділ на „кращих" чи „гірших", на тих хто більше чи менше страждав. Ці хто на протязі півстоліття „не схиляли в низ прапора" потребують сьогодні нових дужих рук, щоб прапор нашої державности нести високо у нове століття.

На нас, котрі живемо в діяспорі, тяжить безпосереднє завдання усіми можливими засобами вистаратися від Уряду ЗСА і Канади в першу чергу, як також від Організації Об'єднаних Націй формального визнання незалежности України. Пам'ятаймо, що формально Україна навіть не мусить старатися про членство в ООН. Вона там завжди була членом. Потрібно тільки, щоб її делеґація заявила, що виступає як незалежна делеґація, в імені незалежної української держави. Як уже відомо з преси українська громада в ЗСА плянує могутню маніфестацію у Вашінґтоні 22-го вересня. Подібні маніфестації повинні б відбутися у всіх континентах, де живуть більші скупчення українців. У нашій пам'яті ще незатерті величаві святкування посвячення пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашінґтоні, коли там зібралося понад 10,000 українців. Проголошення незалежности мусить притягнути до Вашінґтону багато більше людей. Сьогодні ми маємо багато приятелів серед інших національностей, які замешкують ЗСА. Заохотім їх також домагатися із нами визнання нашої незалежности.

Наша успішна дія в діяспорі напевно буде мати позитивний вплив на населення України і можливо до деякої міри причиниться до успішного переведення плебісциту. До речі, питання про незалежність поставлене в плебісциті повинно б тільки потвердити рішення Верховної Ради. Національне самовизначення і незалежність є такими інтеґральними частинами існування нації, що логічно вони не вимагають жодного голосування. Існує тільки питання, до якої міри населення підтвердить існуючу „де юре" незалежність. Відсотково висока кількість голосуючих тільки підтвердить нашу національну зрілість.

У цей сам час відбудеться вибір президента держави. Події минулих тижнів цілковито здискредитували і так збанкрутовану комуністичну партію. Бльок 239-ох делеґатів перестав існувати як суцільна політична сила. Минулими днями виявилося, що комуністи в Україні знали, а багато із них навіть з початку підтримувало ініціятиву Крючкова і Пуґо. Демократичний бльок став настільки сильним, що при числовому збільшенні депутатів, без активної опозиції зі сто-

(Закінчення на стор. 4)

Юрій Р. Рибак

РИНКОВА ЕКОНОМІКА — ВІЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО

Що правда то правда, одначе не можемо нарікати, що нинішній час дає замало нам емоції. І коли стараємось охопити та зрозуміти, що діється довкола нас, то бачимо як політика та економіка взялись за руки, неначе б пара закоханих і годі їх розлучити... Все ж таки є змога їх відрізнити, коли на політику глядіти крізь окуляри демократії, а на економіку дивитись від сторони ринку від чого і походить назва „ринкова економіка".

Як же її розуміти?... У прагматичному підході до вияснення загально говориться про ринкову економіку тоді, коли є багато продавців і покупців та ці покупці своїм попитом визначують напрям і кількість продукції. Але це ще не все, адже є багато підприємців, які між собою конкурують. Вони ж, щоб не втратити покупців стараються втримати кошти виробництва якнайнижче. У цьому мають навіть успіх, бо пристосовують оптимальну комбінацію факторів виробництва, якими є праця, земля та капітал.

Уже тільки з цього пояснення виходить, що підприємство є важним партнером у стабільності системи ринкової економіки і саме цим питанням зацікавився Тексаський А і М університет, який опрацював основи системи вільного підприємства та зібрав їх у п'ятьох головних групах, а саме: приватна власність, економічна свобода, економічна спонука, ринкова конкуренція та обмежений вплив державного уряду. Згадані основи безперечно важні для успіху кожної економіки, бо вказують на свободу діяння, причому їхньою спільною характеристичною рисою є це, що запевнюють економічну систему, яка служить людям, а не люди системі.

Приватна власність означає більше ніж тільки земля та нерухоме майно, бо туди належить ще всякого роду особисте посідання, як і харч, одяг, автомобілі, гроші і т.п. У вільній спільноті власник має право рішати як користуватись майном, має право його передавати іншим і має право до прибутків з нього. Право до приватної власности заохочує людину працювати і бути продуктивним, щоб стати власником економічного надбання. Це все веде до економічного росту загалу, а з тим і до кращих можливостей для кожного.

Економічна свобода — це одна з багатьох свобід, що характеризує особливо американську суспільність. Згідно з тим підприємець має право починати і переривати чи ліквідувати свій бизнес, купувати ресурси, за які спроможний платити, вибирати рід технології, продукувати товар і встановлювати ціну, інвестувати ну і теж... банкрутувати!... Знову ж індивідуальна людина має особисте право вибору праці, може її переривати, а що найважливіше має необмежену волю використовувати власні ресурси в спосіб, що не нарушує права інших. І тут мала заввага. Згадані права не є ґарантією успіху, бо успіх залежить таки від ініціятиви кожної одиниці. Сама ж ініціятива тісно пов'язується з економічною спонукою, що часто викликає натягнені відносини поміж учасниками, бо бизнес глядить за високим зиском, власники ресурсів за найвищу винагороду, працівники за найвищу заробітну платню, споживач за найкращу якість при найнижчій ціні!... І тут, у порівнянні із іншими, система вільного підприємства найближча до задовільної розв'язки з усіх інших економічних систем. Причина здається у тому, що поодинокі особи чи бизнеси мають змогу вірити, що їхня ситуація має кращі вигляди.

У ринковій конкуренції покупець є королем вільного ринку, а заразом є виборцем, бо має власний голос, а бальотом є гроші. Кожний бизнес, подібно як кандидат у політичних виборах, старається здобути якнайбільше голосів. Очевидно, що на цьому найкраще виходить споживач, який старається закупленим товаром покращати якість своєго буденного життя. Зусилля редукції коштів виробництва провадить до більшої інновації та технологічного поступу, а велика кількість підприємств постачання охороняє споживачів перед монопольним визиском одного тільки бизнесу. Не забуваймо, що конкуренція на ринку є однією з найкращих реґулюючих сил економіки, бо впливає на це, що продукт стає безпечний і корисний для споживачів.

І так як у спортовій грі потрібно судді, щоб він вирішував і вважав на дію згідно з правильником, подібне нормалізуюче завдання має теж в економічному секторі народного господарства уряд держави, бож люди є людьми і можуть не тільки робити мимовільні похибки, але ще гірше, навмисне використовувати чи нищити інших. Тому саме державні закони охороняють право власности, індивідуальну свободу громадян та зберігають і підтримують конкуренцію.

З'ясовуючи цілість, дається завважити, що основною прикметою ринкової економіки є це, що всі з неї користають, бо ціла економічна активність розвивається на добровільній базі. У висліді, користь із цієї економічної системи є для цілої країни, а не тільки для кількох аґресивних осіб.

У зв'язку з популярністю ринкової економіки кружляє між людьми Заходу реальна версія спостереження, а саме: комуніст, контрольований державою, вірить у свободу на вільному ринку, а капіталіст на вільному ринку вірить, що коли його фінансова позиція поважно захитається, то тоді його викупить... держава!

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ПРИЗНАННЯ І ПОДЯКА

ІІ-го серпня до Львівської Обласної Дитячої Спецлікарні прибув з ЗСА д-р Петро Козіцький з дружиною Лілею. Це був не перший приїзд. На початку січня д-р П. Козіцький з родиною відвідав нашу лікарню в день її урочистого відкриття. Попри урочисті святкування поцікавився проблемами ортопедичної служби нашого краю і вирішив допомогти. Впродовж пів року зумів організувати придбання найсучасніших інструментів, апаратури і медикаментів вартістю понад 100,000 дол., які привіз і залишив в нашім шпиталі.

По приїзді, просто з поїзду, відразу приступив до праці. В перший день проконсультував понад 70 хворих. В наступні дні, впродовж наступних двох тижнів проводив складні операції на кульшових і колінних суглобах. Нас дивувала його надзвичайна працездатність. Операції тривали з 8-ої год. ранку до 10-11-ої год. вечора з короткими перервами, які він використовував для консультації хворих.

Десяткам хворим д-р Козіцький своїм професійним вмінням і добротою повернув здоров'я і віру в життя.

Тяжко передати радість першого пацієнта, 38- річного Петра Свинара, ліквідатора чорнобильської катастрофи, котрий на третій день після операції почав ходити.

За час перебування в шпиталі д-р Козіцький передав свої знання і вміння нашому лікареві Теофілю Підлісецькому, що дасть можливість надання допомоги калікам, яких, на жаль, у нас є багато.

Д-р Козіцький і його родина, на нашу думку, показали добрий приклад. Ми щиро вдячні за доброту і самопосвяту д-рові П. Козіцькому та його дружині Лілі. Низький уклін їхнім батькам, котрі зуміли на чужині виховати таких патріотів України. Також виносимо подяку всім організаціям та особам, котрі сприяли проведенню цієї доброчинної акції.

Сердечно бажаємо д-рові П. Козіцькому здоров'я, щастя. До нових зустрічей на Україні.

О. Миндюк
головний лікар Обласної Дитячої Спеціялізованої Лікарні.

Олександер Гаркавий
Йосип Стрицюк, Луцьк

Не умре вже Україна

Хто такі ще виніс муки?
І кого чума так жерла?
Потирає хтось там руки:
Україна вже умерла.

Нас нужда віками душить,
та не всі ми на колінах.
В непідпертих наших душах
ще не вмерла Україна.

Нас ламали — не зламали
і з лиця землі не стерли.
Вмерло нас в снігах чимало —
Україна ж не умерла.

Синьо-жовтий прапор звився
на скривавлених руїнах.
Як би хтось там не казився —
Не умре вже Україна.

* * *

Пісня, яку почали писати ще в Луцьку, закінчена солістом Олександром Гаркавим у Вінніпеґу, два дні перед Українським Фестивалем в Дофині. Тенор співав її на фестивалі, а також у павільйоні „Львів" на фестивалі „Фолкльорама" у Вінніпеґу.

Павільйон „Львів" влаштований Товариством Об'єднаних Українських Канадців. Це — „проґресисти", члени Українського Робітничого Дому, українські канадські комуністи. Щороку на цей фестиваль вони запрошують співаків і музикантів з України. Але щойно в минулих роках і в цім році, солісти не співають ті пісні, які цим людям підходять. Минулого року львівські музики співали стрілецькі, повстанські та релігійні пісні. Цього року тріо „Либідь" і Олександер Гаркавий співали пісні Павла Дворського та інших подібних композиторів, а також релігійні.

Після подій 18-19-го серпня (ще коли не знати було куди поверне ситуація в Москві), О. Гаркавого запитано, чи далі можна подати до української преси слова цієї пісні. Його відповідь — А чому ж ні?

Орися Пащак-Трач

Михайло Кучер

ПРИВАТНІ ШКОЛИ

Однією з важливих перемін у Польщі було те, що держава втратила монополь на освіту. У Польщі вже є приватні школи. Приватизація шкільництва в Польщі почалася два роки тому. Велика кількість батьків вирішила, що вже не хоче посилати своїх дітей у державні школи. Криза держави не оминула школу. Криза в шкільництві загрожувала здоров'ю дітей. Антисанітарні умови, жахливі туалети, тісні кляси-кімнати, погане повітря, нервові вчителі. Пересічно кляси мають сорок учнів, а то й більше. Літом і весною в клясах душно, зимою-холодно. Діти зі школи повертаються бліді, втомлені, нервові. Вчителі дістають жебрацьку платню і про успіхи учнів не дбають.

Людям вже обридло говорити і писати про комунізм і його невдачу у щоденному житті. Велика група батьків вирішила створити школу незалежну від уряду. Виявилось, що закон передбачає таку можливість. Найшлись правники, які почали змагатись з урядом за приватну школу. З'явились вчителі готові вчити в приватних школах. Виник сильний суспільний рух, який почав змаг за приватну школу, за душу дитини, звільненої від чужої небажаної пропаґанди.

Перші приватні школи, створені батьками, були для найменших, отак три кляси.

Для таких шкіл було потрібно мало учителів — два-три, лікарів і прибиральниці, часом медична сестра. Виникли клопоти з приміщенням, але практично завжди щось знайшлось, вільні кімнати в місцевому клюбі, заля при церкві. Буває, що заможні люди давали для школи кімнати у своїх великих будинках.

Прийшли вчителі, готові вчити без державного налигача, платня в приватних школах стала в три рази більшою від державних. Учні також були дещо незвичайні, це були інтеліґентні діти інтеліґентних батьків. Такі діти, звичайно, знали більше, як того вимагала школа, діти з незвичайною рухливістю, або й нездібні. Вони вимагали спеціяльної уваги і часу від учителя. Постало не зовсім здорове економічне явище. Батьки вважали так — ми платимо податки, ви (уряд) заплатіть нам за школу. Після довгих переговорів і адміністративної тяганини уряд погодився платити половину коштів приватної школи...

Коли французький соціялістичний уряд вирішив ліквідувати дотації приватним школам, у більшості католицьким — почалися голосні протести і демонстрації з участю сотень тисяч чоловік. Уряд уступив вимогам демонстрантів.

У біжучому шкільному році в Польщі є більш сотні приватних шкіл, в тому 30 ліцеїв. Ліцей теж середня школа, але дещо вищого ступеня. Ліцей — не університет. Школа не повинна викликати страху, має створити атмосферу спокою, довір'я і свободи. І тут вихователі — ентузіясти дещо непотрібно загналися в сліпу вулицю. Почалося експериментальне навчання і виховання? Спочатку вчителі не ставили оцінок за відповідь учня, щоб не залякати(!) дітей двійками. Але виявилось, що все таки якось треба оцінювати успішність. Тому вчителі почали вживати кольорові точки. Кольорова точка означала двійку. Були припущення, що діти нових шкіл будуть вчитися добре без примусу. Але тут справа виявилась не так простою. Були як завжди і всюди учні, які не хотіли вчитись. Що з ними робити? Змушувати?. Врешті вчителі нових шкіл погодились на тому, що без дисципліни школа не може обійтись. Почався конфлікт між вчителями і батьками: не лізьте в школу, не перешкоджайте нам працювати своїми некомпетентними порадами. Батьки образились і відповіли досить... оригінально — зменшили платню вчителям.

Врешті створено традиційні приватні школи. У Варшаві має свою приватну школу протестантська громада. Але більшість суспільства потрактувала приватні школи без ентузіязму. Тільки 16 відс. населення підтримало приватні школи, 15 відс. вважає приватних шкіл не потрібно, 20 відс. рішучо проти. І таке відношення тим більше дивне, що всі, себто 100 відс. клянуть державні школи.

Головна причина — приватні школи для багатіїв, або просто заможних. Не можна творити нерівність серед дітей — давати дітей в дорогі школи, а решту — в погані. В **приватних школах є можливість „купити свідоцтво". Платна освіта** — це відмова від громадянських прав.(!)

Більшість арґументів проти приватних шкіл мають **коріння в соціялістичних** леґендах. Якщо погано, а воно так є в теперішній покомуністичній Польщі, то нехай погано буде всім. Не можна, щоб меншості було добре. Виходить, — нехай всі діти в державних школах дістають погану освіту. Не можна вирізнити кращих. З тим пов'язана ворожість до багатих, чи трохи заможних. У більшості шкіл платня за одну годину складає 1/3 середньої з заробітної платні батька. Але перше в комуністичній Польщі державні школи були добрі і такими вважались. У Варшаві був державний ліцей ім. Юлія Словацького. Державний і безплатний. В „буржуазній" Польщі правительство давало більше грошей на освіту, як в соціялістичній. До комунізму в Польщі державна школа, державна фірма викликали довір'я серед населення.

Усе таки правдою є, що приватні школи створюють певну нерівність серед дітей. Польща стає демократичною країною і приватні школи можуть відіграти позитивну ролю. Приватна школа може не бути в опозиції до правительства. В приватній школі зникає ідеологічний натиск. Але буває, що люди дуже хутко переорієнтовуються і той директор, який вчора влаштовував маніфестації в честь Леніна, з таким саме ентузіязмом тепер валить Пілсудського. Гірше становище маємо серед вчительських кадрів. Більшість вчителів державних шкіл просто непридатні для нормальної школи. Вони загально неуки, а з другого боку неможливо звільнити сотні тисяч поганих вчителів, коли безробіття й так велике. Приватні школи для правительства є здоровою конкуренцією. Тепер у Польщі працюють над новим законом для освіти.

В Україні справи з вчительськими кадрами значно гірші, як в Польщі. Більшість совєтських вчителів десятиліток — проти перебудови і гласности. Вони вихованці сталінської ери і невідомо, що з ними робити. Такий вчитель до української приватної школи не піде і приватна школа не місце для нього. Такий вчитель і досі дивиться на світ крізь сталінські окуляри.

Польща під багатьома оглядами в кращому становищі як Україна. Польонізувати Польщу не треба. Україну треба українізувати. Польща не має такої ненормальної кількости національних меншин як Україна. (40 відс.). Польща має свою національну армію.

Сорок відсотків національних меншин — завеликий

(Закінчення на стор. 3)

НЕДІЛЯ, 22-го ВЕРЕСНЯ, 1991 РОКУ — ВАШІНҐТОН — ЧИКАҐО — ЛОС АНДЖЕЛЕС ВСІ НА МАНІФЕСТАЦІЮ: „ТІЛЬКИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ПРИНЕСЕ СВОБОДУ Й ДЕМОКРАТІЮ ДЛЯ УКРАЇНИ!"

Шанувальники збірних УСЦАК в Києві

Дня 2-го липня 1991 року спортові збірні УСЦАК, після успішних виступів на західніх землях України, від'їхали за океан. Однак багато їх прихильників-туристів відлетіли до Києва, щоби там провести ще вісім днів. Серед туристів були також представники УСО „Тризуб" з Філядельфії, які відвідали низку спортових установ в столиці.

В Києві всі згадані туристи замешкали в модерних готелях „Інтурист" і „Русь". Київ тепер має три мільйони мешканців, в тому 30% неукраїнців.

Вже 3-го липня всі відвідали Києво-Печерську Лавру і деякі інші історичні місця старовинного міста. Дня 4-го липня група наших туристів відвідала американський консулят в Києві в цілі полагодження певних справ. Однак, заставши всю обслугу консуляту зайняту святкуванням з приводу Дня Незалежности, була запрошена долучитися до тих святкувань і провести деякий час в гурті своїх горожан.

Демонстрація в Києві, зорганізована Рухом, проти зустрічі Ґорбачова з Колем.

День 5-го липня був призначений на відвідини музеїв, храмів і інших пам'яток древнього Києва. Ми мали нагоду оглянути св. Софію, храм побудований 1037 року великим князем Ярославом Мудрим на честь перемоги над войовничими кочівниками-печенігами. Між іншим слово „Софія" в грецькій мові означає „мудрість"; тут була перша на Русі бібліотека. Ми бачили Видубицький монастир, якого побудував внук князя Володимира Всеволод. Він назвав монастир назвою місця, де Перун „видибав" з дніпрових хвиль після затоплення.

Шанувальники зі ЗСА і Канади біля пам'ятника Т. Шевченка в Каневі.

Відвідини Верховної Ради України двадцяти вибранців нашої групи туристів під проводом депутата Ярослава Кендзьора були кульмінаційним пунктом нашого перебування в столиці України. Відвідини Верховної Ради відбулися в день міжнародної зустрічі Міхаїла Ґорбачова з канцлером об'єднаної Німеччини Гельмутом Колем.

Відвідини Верховної Ради України були дуже на часі і за висловом Я. Кендзьора „дебати були типовими". Темою дебат була кандидатура на пост президента України. Група 239 зголосила і переголосувала свій проєкт в згаданій справі. В результаті цього голосування постав закон, згідно з яким кожна особа, яка сиділа в тюрмі, не могла би бути кандидатом на президента України. Після гострої реакції членів Народної Ради дебати були перервані, а після 30-хвилинних нарад спільний Адгок комітет зголосив новий проєкт закону, який уможливлював би особам, які сиділи в тюрмі, кандидувати на пост президента якщо він, кандидат, зголосить, що він сидів в тюрмі і подасть причину за що сидів. За тим проєктом голосували всі. Отже, таким чином, політичні в'язні зможуть кандидувати на пост президента України.

Того самого дня, безпосередньо по нашій зустрічі, на Республіканському стадіоні в Києві відбулося футбольне змагання ФК „Динамо" Київ проти ФК „Локомотив" Москва. Змагання вислідом (2:0) в користь господарів. Глядачів — 10,000. На трибунах стадіону деякі глядачі тримали блакитно-жовті прапори. Тут і там на трибунах можна було почути протиросійські вигуки. Слід згадати, що всім туристам, які бажали відвідати згаданий матч, члени ФК „Динамо" дали даром квитки вступу.

Дня 8-го липня представники УСО „Тризуб" Ігор Чижович, Ярослав Козак і М. Борецький відвідали редакцію „Спортивної Газети" в Києві. Ось що з того приводу написала, між іншим, згадана газета в числі 82 з 9-го липня 1991 року: „Під час зустрічі в редакції гості дали нам великий обсяг інформації, який стане в нагоді журналістів, отже, й читачам. В свою чергу й ми розповіли про життя колективу, про його прагнення до незалежности, в якій ми вбачаємо запоруку поліпшення видання. На прощання гості і господарі обмінялися сувенірами. Ми вдячні землякам і за зроблений грошовий внесок на розвиток редакції. Ми згідні, що дружба, яка зав'язалася під час спільних заходів у Львові і яка триватиме в ході підготови до Всеукраїнської Олімпіяди, подарує нам нових читачів за океаном і розвиватиметься в різних напрямках, які, втім, ведуть до однієї мети: зміцнення зв'язків між українцями, де б вони не перебували, до дальшого розвитку спорту".

В понеділок, 9-го липня, представники УСО „Тризуб" відвідали приміщення Київського Державного Інституту Фізичної Культури, який знаходиться в приміщеннях Республіканського стадіону в Києві. Цей інститут, заснований в 1930 році в Харкові і перенесений до Києва 8-го березня 1944 року, підготовляє фахівців для різних ділянок фізичної культури і спорту, викладачів фізичного виховання, тренерів спорту і організаторів масової фізичної культури. Багато закордонних студентів студіюють в цьому інституті.

Дня 9-го липня в „Хаті Карася" біля Києва відбувся прощальний вечір для від'їжджаючих туристів. В Програмі вечора були бенкет, танцювальна забава, сольоспіви.

У вівторок, 10-го липня, група наших туристів виїхала з Києва до ЗСА і Канади. На летовищі мали місце два неприємні інциденти. Урядовці митного уряду доложили всіх зусиль, щоби багатьом туристам зіпсувати гумор. Крім цього, біля 15 наших зарезервованих місць на літаку „української" лінії „Air Ukraine" були віддані іншим пасажирам, які не мали зарезервованих місць на тому літаку. Тоді наші пасажири відмовилися всідати до літака, аж поки нашу п'ятнадцятку не впустять до нашого літака. Таке напруження тривало більше як годину. Воно закінчилося з моментом, коли стало відомо, що наша п'ятнадцятка одержить місця на іншому літаку.

Під час цілої подорожі по землях України туристами займалася туристична фірма MAM International Tours, Inc., Марії Муровaної, яка вив'язалася зі своїх обов'язків зовсім добре.

Перебуваючи в столиці України, майже всі туристи нашої групи відвідали могилу-пам'ятник Тараса Шевченка в Каневі. З Києва до Канева ми пливли кораблем по Дніпрі. При тій нагоді туристи оглянули музей, присвячений нашому найбільшому поетові. Всі наші туристи, складаючи уклін Великому Кобзареві, зложили китиці квітів на його могилу.

В день приїзду М. Ґорбачова на зустріч з Колем в столиці України відбулася демонстрація, організована Рухом проти приїзду Ґорбачова до Києва. Наші туристи взяли активну участь в згаданій демонстрації.

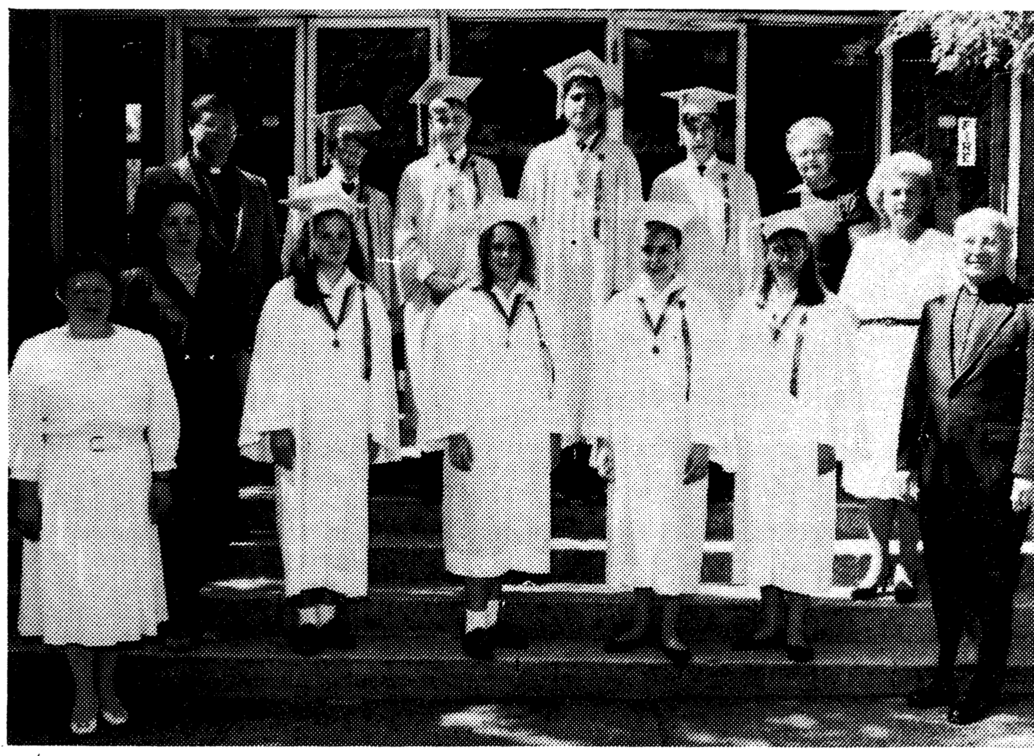
Вміжчасі представники нашої групи відвідали приміщення Руху і при тій нагоді передали їм певну суму грошей, зібрану між нашими туристами.

Методій Борецький

Ґрадуація учнів 8-ої кляси школи св. Івана Хрестителя в Нюарку

Ґрадуанти зі своїми учительками (зліва, у першому ряді): Сестра Марія, ЧСВВ, директорка, Зірка Береза, опікунка кляси, Олександра Гентіш, Мая Мілянич, Мішел Винарчук, Миколая Баранецька і отець-парох Михайло Вівчар, ЧНІ; у другому ряді: о. Франк Шадяк, Дам'ян Колодій, Тарас Тимчина, Іван Коремба, Андрій Біскуп, Анна Ґут і Люба Батка.

Після дев'яти років народної школи учні нетерпеливо очікують навчання в середній школі і зі сантиментом згадують початки свого шкільництва. Таке було в день ґрадуації та прощання 8-ої кляси школи св. Івана Хрестителя в Нюарку 9-го червня.

День почався о 9:30 в неділю рано Святою Літургією, яку відправив парох о. Михайло Вівчар. Старші учні під проводом Зірки Берези співали хором. Дам'ян Колодій відчитав Апостола. Всі учні приступили до Св. Причастя і на кінець учням відспівали „Многая літа" та перейшли до церковної залі на ґрадуаційну програму. Програма почалася молитвою та гимнами. Миколая Баранецька привітала гостей, а учні під проводом своєї вчительки Зірки Берези відспівали кілька пісень.

Настоятелька сестра Марія Розмаринович роздала нагороди, а після цього виступили Леся Гентиш і Мая Мілянич, учні, які відзначилися найкращими оцінками. Вони дякували учителям, сестрам, священикам та своїм батькам за відданість та посвяту.

Отець Михайло Вівчар, парох, роздав дипломи та заохочував учнів брати активну участь в українській церкві та громаді. Сестра Марія привітала ґрадуантів і розповіла про шлях, який кожного з них чекає. Після закінчення програми всі обступили ґрадуантів, щоб їх поздоровити та побажати всього найкращого.

Восьма кляса цього року брала участь у різних програмах. Учні їздили до театру Нюаркської Симфонічної Оркестри, а в часі Різдва до Бетлегему, Па. Вони ходили до монастиря сестер на молитву, брали участь в літературній виставці і працювали над проєктом збереження лісів у Бразилії, влаштовували продажі печива та морозива, їздили прогульками до музеїв, а на кінець року були в Дизней Ворлд на Фльориді. В часі року вони гостили Митрополита Сулика, Митрополита Стернюка і колишнього пароха о. Богдана Лукія. В часі війни в Перській затоці вони писали листи до українців в американському війську. А на прощання з нагоди ґрадуації подарували школі раму для вивішування експонатів у коридорі. Ця кляса вирізнювалася тим, що добре працювала.

Дев'ять років швидко проминули. Ці учні пережили святкування Тисячоліття Християнства, золотий ювілей школи, двох нових президентів. Ми покладаємо на цих учнів надію на майбутність та сподіємося, що вони будуть нашими солідними провідниками.

Н. Н.

„Міс Союзівка"...

(Закінчення зі стор. 1)

маю, що більшість нас молодих так відчуває.

— А які ваші пляни на наступний рік?

— Знаєте, я дуже хотіла б робити щось для України. В якій формі — не знаю. Але уважаю, щоі це тепер мусить бути моїм головним завданням, як „Міс Союзівки". Я не хочу обмежитися лише до самого вибору і короткотривалої слави. Ми мусимо тепер працювати і тут і там якнайбільше. Ми мусимо помагати Україні фінансово і економічно, а політичні проблеми залишити в руках мешканців України. Я б найкраще їхала відразу туди, помагала б вчити англійську мову — ми ж тим багатші за наших братів, що знаємо дві мови, що маємо добрий вишкіл. А в Україні треб будувати економічні підвалини і я хочу також якось в тому допомогти.

І знаєте що ще? Я хочу свою любов до України передати своїм дітям і надіюся, що вони передадуть відтак своїм. Бо чому нам не мати двох батьківщин та не використовувати ці можливості, які нам доля дає бути амбасадорами України в ЗСА?

Очі Софійки блищать, як вона це говорить з таким переконанням та з таким своїм щирим усміхом, що ми віримо в її слова, та ще раз радіємо, що саме вона є нашою репрезентанткою.

Американська...

(Закінчення зі стор. 1)

подій в Україні і референдуму, який має відбутися 1-го грудня.

Ярослав Федун розповідає про свої переживання ;в суботу, 24-го серпня, коли він у своїй хаті в Клифтоні слухав на коротких хвилях перебіг надзвичайних нарад Верховної Ради України. Він розказує про важку долю своїх найближчих в часі Другої світової війни і заявляє, що хоча досі не був в Україні, тепер мусить це зробити та активно допомогти у економічному піднесенні країни, бо він як бизнесмен має до цього дані.

Третім співрозмовцем репортерів газети „Рекорд" був вірменський підприємець, що вияснює становище вірменів.

22-го серпня газета „Рівер Ріпортер" в Ґлен Спей, Н.Й., помістила довший репортаж з розмов з українськими мешканцями, в яких вони гостро критикують промову президента Джорджа Буша під час відвідин Києва і його підтримку Ґорбачова. Крім того організація українців у Ґлен Спей під головуванням Богдана Кандюка вислала відповідного листа безпосередньо до Президента, в якому висловлене розчарування українських американців промовою Президента.

НІМЕЦЬКА ГАЗЕТА „Більд" повідомила, що керівник розвідки колишньої Східньої Німеччини Маркус Вольф рішив повернутися з Москви до Німеччини.

З УСІХ НАРОДІВ найдовше живуть японці, до того ж жінки майже на п'ять років довше, ніж чоловіки. В оприлюдненому звіті охорони здоров'я Японії вказується що тривалість життя у японок сьогодні 81.81 року, у чоловіків — 75.86 року.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ В'єтнаму Нґуєн Ман Кам прибув до столиці Китаю на шестиденну візиту. Його переговори у Пекіні мають сприяти нормалізації відносин між двома країнами, що загострилися у висліді пограничної війни 1979 року.

Приватні школи

(Закінчення зі стор. 2)

тягар для України. Якось Кравчук сказав у своему інтерв'ю з „гостем з діяспори": Україна не має вчителів української мови та літератури, а якщо є десь, то є неуки. Вивчити вчителя-україніста — справа довга і нелегка. Тепер американці мають черговий великий клопіт — реформу шкільництва, яке опинилось в руїнах. Наперед треба сказати що про реформу говорять в середньому шкільництві. Насамперед розходиться про дисципліну в школі. Наприклад, в середніх школах Вашінґтону поліція виявляє серед учнів, які ніби приходять вчитися, десятки ножів і пістолетів.

Учнів середніх шкіл ЗСА також поділено на дві групи. Одна хоче вчитися і вчиться. Таких мало. Друга група не хоче вчитися і не вчиться. Мало того. Друга група ворогує з першою, б'є її, знущається і ображає словами. Це доходить до батьків і вони забирають дитину з публічної школи та віддають до приватної, платної. Але це не вирішує проблеми. Тоді в публічній школі залишаються тільки погані учні, які ображають і знущаються з вчителя і з бідних переляканих вчительок. У ЗСА звільнити з школи учня, який погано вчиться, нелегко. Справа йде до суду, розправа тягнеться довго і буває, що суд повертає учня до тієї самої школи, яка його не хоче. Коли учень повертається до школи — в клясі прилюдно ображає і висміює вчителя.

Щодо вищого шкільництва, то там далеко попереду в успішності йдуть корейці, або взагалі азійці.

Приватні школи мають і приятелів і ворогів, що нормально. Правда, що приватним школам закидають „елітність", нездоровий(!) намір викопати прорву між багатими і бідними. Природа не знає вигаданого людиною поняття „рівність". І так буде завжди... Є дитина амбітна, здібна, інтеліґентна і є дитина лінива, повільна, яка уникає праці. Нормально така дитина не заздрить своєму сусідові, який вчиться добре. Клопоти України в шкільництві ще попереду, але вони прийдуть разом із політичною незалежністю України. Кожен хто працював в совєтському шкільництві знає, що діти номенклятури не хотіли вчитись, але діставали добрі свідоцтва. Зрештою про совєтське шкільництво написано багато. Прийдеться незабаром перейти від слів до діла.

УКРАЇНА ПРОБУДЖУЄТЬСЯ! ДОПОМОЖІТЬ ЇЙ ВКЛАДОМ ВАШОЇ ДИВІДЕНДИ У ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

Відзначення 40-ліття УЛТПА

Д-р А. Левицький

Українське Лікарське Товариство Північної Америки (УЛТПА) відзначило цього року 40-ліття свого існування. Ювілейні врочистості відбулися в Чикаго в готелі „Фор Сізонс" 28—30-го червня 1991 року і були сполучені із XXIV З'їздом делегатів із XXXI Науковою конференцією.

Святкову програму розпочато 28-го червня Науковою конференцією, поділеною на 4 сесії, яку відкрив д-р Василь Дончина. Кожну сесію призначено для обговорення окремої теми, а саме: Невідкладні заходи в хірургії й медицині (модератор д-р василь Трухлий); новизни в медицині й хірургії (модератор д-р Юрій Грицеляк); наслідки Чорнобильської катастрофи (модератор д-р Данило Гриґорчук); медична допомога Україні (модератор д-р Ярослав Барвінський).

На тему невідкладних заходів у хірургії й медицині доповідали д-ри: Юрій Грицеляк, Іван О. Куцан, Олександер Черник і Ярослав Ґординський. Про новизни в медицині й хірургії учасники конференції почули від д-рів: Михайла Камінського, Зірки Калинич, Богдана Іванця і Василя Дончини. Тепер дуже актуальною темою майже на всіх конференціях є Чорнобильська трагедія та її наслідки. Цю проблему обговорювали на третій сесії д-ри: Андрій Мельник, Гейль Волощак, Валтер Гуда (читав Йосип Злотницький) і Ігор Масник.

Тематика четвертої сесії конференції охоплювала звіти про медичну допомогу Україні. Перший доповідав д-р Зенон Матківський, інформуючи слухачів про розбудову лікарні для дітей — жертв Чорнобиля у Львові. Ця інституція, завдяки модерному устаткуванню, придбаному в Америці, є вже сьогодні не тільки діягностично-лікувальним центром, але також і місцем для перевишколу місцевих лікарів. Д-р Олександер Черник звітував про заходи філядельфійської громади (так званий проєкт філядельфійської округи) із наміром улаштувати один діягностичний центр на Україні. Згідно з його твердженням, проєкт філядельфійської округи є близьким до здійснення. Він обіцяв інформувати УЛТПА про його дальший прогрес. Далі звітували д-ри Степан Дудяк і Василь Трухлий. Їхній проєкт, відомий як „клініка на колесах", вже має повну фінансову підтримку і полягає в тому, щоб придбати два, американського виробу, автобуси, обкладені модерним інструментарієм для діягностичних і лікувальних цілей, включно з дентистичною лябораторією. „Клініка на колесах" буде діяти у віддалених від міських центрів районах. Звіт про співпрацю Детройтської лікарні Генрі Форда із Світовою організацією для медичної допомоги приготовила д-р Леся Балтарович. Ці дві установи зобов'язалися висилати хірургічні устаткування прямо на Україну для рекомендованих УЛТПА лікарень. Лікарня Генрі Форда також погодилася приймати українських лікарів на післядипломний вишкіл поза програмою комп'ютерного добору. Багатонадійним є також так званий Пітсбурґський проєкт для виявлення катаракт у дітей у заничищених радіяцією областях, про що доповідав д-р Ігор Масник.

У Канаді з рамени УЛТПА допомогу Україні координують д-ори Ярослав Барвінський, Володимир Медвідський і Надя Борух.

Святкові збори для вшанування 40-ліття УЛТПА відкрила в суботу рано, 29-го червня, д-р Марія Клодницька-Процик, підкреслюючи при цьому заслуги цієї організації в житті української діяспори. УЛТПА постало не для фінансових користей його членів, але для збереження моральних і етичних вартостей, притаманних українському лікареві. Президію зборів складали почесні члени й колишні голови УЛТПА, як також і почесний гість, голова Українського Лікарського Товариства (УЛТ) у Львові проф. Олександер Кіцера.

Сороклітній ювілей УЛТПА звеличали своїми привітами ієрархи українських церков та представники місцевих і центральних установ та організацій. Усний привіт від відродженого УЛТ у Львові склав проф. Олександер Кіцера.

У святковій програмі доповідали д-р Павло Пундій — про сороклітню діяльність УЛТПА, і д-р Павло Джуль — про завдання УЛТПА на порозі 21-го століття у зв'язку з розвитком історичних подій на Україні. Ювілейні святкування закінчено концертом вокалістки-скрипаля Олени Гірної і піяністки Надії Савин.

Цього дня по полудні відбулися Загальні збори делегатів УЛТПА, якими проводила президія: д-р Василь Трухлий — голова, д-р Марія Фішер-Слиш і д-р Пилип Демус — секретарі. Збори заслухали звіти керівних органів товариства і уділили абсолюторію уступаючій управі. Упродовж останніх двох років ряди УЛТПА побільшилися 35-ма новими членами. За довголітню віддану працю для товариства делегати нагородили лікаря-мецената д-ра Петра Моцюка почесним членством УЛТПА.

До нової управи УЛТПА ввійшли д-ри: Андрій Левицький — голова; Тиміш Трусевич — голова-елект; Надія Борух, Роман Дачкевич і Марія Фішер-Слиш — заступники голови; Галина Пацовська — секретар; Богдан Іванець — скарбник; Павло Джуль — редактор „Лікарського Вісника"; Євген Ковальський — адміністратор „Лік. Вісника"; Павло Пундій — архівар; і Василь Трухлий — референт зв'язків з Україною.

Ювілейні святкування 40-ліття УЛТПА закінчено в суботу вечері величавим бенкетом, яким проводив д-р Василь Дончина. Головним промовцем був голова УЛТ у Львові проф. Олександер Кіцера. За жертвенну працю для української громади і лікарського товариства почесні грамоти УЛТПА одержали цього вечора д-р Ярослав Барвінський, д-р Василь Марчук, д-р Зенон Матківський, д-р Леонід Мостович, д-р Олег Снилик і д-р Олександер Черник. Почесними грамотами нагороджено також проф. Олександра Кіцеру, як почесного гостя на святкуваннях, і д-ра Марію Клодницьку-Процик — за довголітню працю на пості голови УЛТПА.

Д-р Павло Джуль

У ВІЛЬНЮСІ ВІДБУЛАСЯ міжнародна конференція п.з. „Литва часів князя Ґедимінаса і її сусіди". В її праці взяли участь історики з Великобританії, Канади, Польщі, Німеччини, Білорусії, України і Москви. За два дні було прочитано понад 30 доповідей, головними темами були проблеми стосунків Литви зі східніми і західніми сусідами.

В ПОНЕДІЛОК, 9-ГО ВЕРЕСНЯ, китайське міністерство повідомило про визнання незалежности Латвії, Литви і Естонії. В заяві говориться про „готовність розвивати дружні стосунки і співробітництво з трьома прибалтійськими країнами". Тим часом політичні спостерігачі підкреслюють, що Пекін без ентузіязму зустрів проголошення незалежности іншими совєтськими республіками, побоюючись, що подібні рішення можуть викликати аналогічну реакцію у Тибеті і Сіньцзяні.

Україна...

(Закінчення зі стор. 2)

рони вже не існуючої комуністичної партії, зможе вести повністю самостійницьку політику. У такій політичній ситуації є більше ніж правдоподібним, що президентом України не буде вибрана людина із сильним комуністичним минулим. Сьогодні вже немає найменшого сумніву, що президент Буш і його дорадник в справах національної безпеки намагаються за всяку ціну зберегти вже фактично не існуючий Совєтський Союз. Минулого тижня коли стало відомим проголошення незалежности України, у відповідь на запит репортерів, президент Буш сказав, що він надіється, що Україна далі буде доставляти збіжжя і харчі до Росії. Президент Буш виразно сказав, що його наміром було чекати аж Верховна Рада визнає незалежність прибалтійських держав заки він це зробить.

Дві політичні сили державли Совєтський Союз, цю історичну аномалію нашого століття, при житті, закордонна політика ЗСА і всесильне КҐБ. Події минулих тижнів, участь Крючкова в змові проти Ґорбачова сильно послабили цю організацію. На жаль, політика ЗСА ще далі намагається знайти якусь формулу для збереження Союзу. У пресовій конференції в неділю, 1-го вересня, президент Буш сказав із деякою дозою сарказму, що для департаменту стейту у Вашінґтоні є легше працювати із одним міністерством закордонних справ ніж із 15-ма. Дивно і неповажно виглядає така заява, коли визнається незалежність 1 і пів мільйонової Естонії, чи взагалі не самовистачальної Намібії, а забувається про самовистачальну, індустріяльну і технічно високо розвинену 50-мільйонову націю українців. Ми повинні б пригадати Президентові, як громадяни ЗСА, що в 1992 році тут будуть відбуватися президентські вибори і його політика відносно України може для нього бути „Ахілловою п'ятою".

На жаль, американська преса, як наприклад, „Ню Йорк Таймс" далі пише в такому стилі немов би проголошення незалежности республіками Совєтського Союзу це тільки пусті слова. Пригляньмося тільки до недільного видання з першого вересня, а прочитаємо там такі наголовки як: „Совєти приготовляються створити нову систему", „Совєтський Конґрес починає засідання завтра, ...ітд.

У понеділок 2-го вересня на засіданні Верховної Ради в Москві Леонід Кравчук висловився за тісну співпрацю у торговельній і військовій ділянках. Чи це означає, що кордони України будуть далі обсаджені „радянськими" (російськими) військами а в Одесі і Севастополі буде „радянська", а не українська фльота. До якої міри така дійсність буде співмірною із проголошенням незалежности нехай розсудять самі читачі. Одначе в ім'я правди треба ствердити, що події відбуваються таким скорим темпом, що правдоподібно заки ця стаття буде друкована ситуація може змінитися докорінно.

Один факт наглядний. Україна проголосила свою незалежність 24-го серпня і цього вже змінити не можна. Залишається ще багато зусиль і праці щоб незалежність закріпити, щоб вона була такою як її треба розуміти і як її розуміють інші нації.

СПРОСТУВАННЯ

5-го лютого ц.р. у „Свободі" надруковано статтю про малярство мистця Павла Лопати з Торонто. Стаття підписана моїм прізвищем, що дуже дивно для мене, бо я її не писав. З П. Лопатою я справді знайомий, перебуваючи в Торонто записав з ним інтерв'ю для серії передач про українських мистців з Канади у львівському телебаченні, але стаття мені не належить. Знаючи П. Лопату, впевнений, що й він зіґнорує ту публікацію і не залучатиме її до бібліографії пресових відгуків про його творчість. — Василь Глинчак, мистецтвознавець, м. Львів.

